

DATINI ȘI SUPERSTIȚII ÎN LUNA AUGUST

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

Luna august (Gustar) începe cu ziua Macaveilor (Macoveilor, Macavei, Macovei) sau Ziua Crucii de vară, pe 1 august serbându-se Închinarea sau Scoaterea sfintei cruci, după cum ne informează Tudor Pamfile în Sărbătorile la români. Sărbătoarea este cunoscută și prăznuită în toată țara. Prin Bucovina se crede că Macavei avea șapte capete dar, în pofida înțelepciunii lui, păgânii tot l-au ars în cuptor de viu (această poveste se pare a fi un ecou din Vietile Sfinților, despre cei 7 frați Macobei, ucenicii preotului Eleazar din Ierusalim, uciși de Antioh).

În această zi, în Bucovina, se face aghiasmă în grădini, pentru insectele și viermii vătămători pomilor și legumelor.

Prin Muntenia (Țara Românească, de pe vremuri) se sărbătorește Ziua Crucii și preoții mai merg și-n zilele noastre „cu zi'ntâi ” botezând casele. Iar în Oltenia o sărbătoresc numai femeile. Prin unele părți ale Olteniei este sărbătorit Macoveiul stupilor, când se face retezarea stupilor despre care am vorbit în numărul trecut al revistei.

Sărbătorirea zilei de 1 august datează din timpuri străvechi. Philippe Walter în Mitologie creștină

scria: „La patruzeci de zile după rugurile din ziua de Sfântul Ioan începe perioada de Caniculă. În vechiul calendar celtic, 1 august coincidea cu sărbătoarea de Lugnasad (Nunta lui Lug). În Antichitate și Evul Mediu «zilele caniculare» (de la jumătatea lui iulie până la jumătatea lui august) nu corepundeau numai unei perioade calde din punct de vedere meteorologic. Ele vehiculau un ansamblu de credințe mitice care asociau căldura cu o fatalitate cosmică putând ajunge la cataclism. La această dată, o adevărată apocalipsă, prin intermediul focului, amenința să se abată asupra lumii. Canicula era, prin excelență, perioada monștrilor devastatori sortiți a fi combătuți de către sfinții sau eroii ieșiți din comun”. Steua Sirius din Constelația Câinelui se mai numește și Caniculum= cățeluș (diminutivul latinului canis=câine).

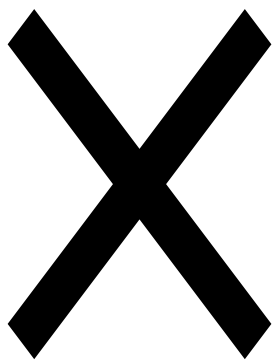
În 6 august, biserica serbează Schimbarea la față a Domnului Iisus Christos, în popor cunoscută sub numele de Pobrejenie (Obrejenie și cu mici diferențe de pronunție de la o regiune la alta). Oamenii de la țară cred că din această zi începe să se probajenească (îngălbenească) frunza codrului. Se crede că fiecare trebuie să se poarte bine cu ai săi - mai cu seamă copiii, să fie ascultători și cumiți ca să nu fie proboziti - muștrați în această zi, că așa vor fi tot anul. Gospodarii caută să fie împăcați cu vecinii că, altfel, vor fi vrăjmași tot anul. Mai ales femeile se feresc să mănânce mere, pere sau perje până în această zi când, se zice, se deschide cerul. Oricum, de Pobrejenie se dezleagă - se îngăduie mîncarea poamelor și a strugurilor.

Prin Bucovina, Moșii de Schimbarea la față se sfințesc, se zice, „prin rugăciune asupra strugurilor duși în biserică, din care gustând oamenii drept năfură, se socot astfel ca pomana moșilor”. Dar pomană cu struguri se face și acasă, nu numai în biserică, pentru că în această perioadă puțini struguri sunt copti. Prin unele locuri se duce la biserică must pentru apaos (sau paos = parastas); alții fac chiar o colivă din struguri pe care o împart. Deoarece în această zi, din postul Sfintei Marii, nu se mănâncă pește și untdelemn, în cinstea Pobrejenilor, aceste alimente sunt dezlegate, chiar dacă sărbătoarea ar cădea într-o miercuri sau vineri. Prin alte locuri din Bucovina se duc la biserică faguri de miere în loc de colivă.

Pe 15 august poporul sărbătorește Sânta-Măria-mare -Adormirea Maicii Domnului.

În legătură cu Fecioara Maria circulă numeroase legende și povestiri, părintele Sim. Fl. Marian a scris o carte întreagă în 9 capitole, cu povești de la Nașterea până la Adormirea Maicii Domnului, parcurgând toate etapele vieții Preacuratei. Tudor Pamfile adaugă și el la bogăția de relatări câteva povești auzite de el prin diverse colțuri ale țării. Una dintre poveștile foarte cunoscute este aceea despre întrecerea dintre Maica Domnului și păianjen, care toarce un fir mai subțire decât Preacurata. Pentru îndrăzneala păianjenului de a o provoca, Maica Domnului l-ar fi blestemat ca pânza lui să fie subțire, dar s-o țeară pe unde nu-s oameni și nimeni să n-o poarte, iar el să fie ucis de oameni și pentru fiecare păianjăn omorât să le ierte Dumnezeu trei păcate.

Elena Niculiță-Voronca, în Datinele și Credințele poporului român, scrie despre ce cred niște țărani din Mihalcea despre Maica Domnului: „Pământul așa vine, că ar fi al Maicei Domnului”; și altul: „Pământul este al Maicei Domnului, pentru că ne hrănește”. Iar Tudor Pamfile, în lucrarea citată, scrie că prin Bucovina, unii spun că Maica Domnului e o stea care se află lângă lună; alții, tot pe acolo, cred că Maica Domnului este Luceafărul de dimineață. Dar oricum, cultul Maicii Domnului este adânc săpat în sufletul poporului român.

Formulele Doamne, Maica Domnului și Dumnezeu și Maica Domnului sunt folosite de toată lumea în toate ocaziile: Doamne, Maica Domnului, dă Doamne ploaie! Sau Să dea Dumnezeu și Maica Domnului, să nu mai apuce ziua de mâine! Când e secetă, cei din Bucovina, aruncă o icoană a Maicii Domnului pe apă. Pentru dragoste, feciorii și fetele spală icoana maicii Domnului cu busuioc, iar apa se aruncă peste flori. Când cei din popor vor să întărească ideea că un lucru este bine să fie făcut spun: „că așa-i place Maicii Domnului” iar un lucru nu trebuie făcut „pentru că nu-i place Maicii Domnului”. Și mie îmi spunea mama mea, când eram mică, deși nu era de la țară, că masa, după ce mâncăm, trebuie strânsă, „ca să nu o ținem pe Maica Domnului în genunchi sub masă”. Prin Vâlcea, după cum afirmă T. Pamfile, se zice să nu șezi cumva pe o masă, că lăcrimează Maica Domnului. Cu două săptămâni înainte de Adormirea Maicii Domnului, se lasă sec pentru Postul Sântă-Măriei, care este tot atât de important ca și Postul mare de dinaintea Paștilor, din care se zice chiar că este rupt (la început se zice că Postul Paștelui se ținea 9 săptămâni, dar fiind prea lung și oamenii ieșind prea slăbiți în primăvară, nemaivând forță să-și facă muncile, s-a micșorat cu două săptămâni acet post, zile care s-au pus ca post înainte de Sântă-Mărie mare când este belșug de legume și zarzavaturi). El trebuie să fie ținut cu sfințenie de toată lumea, doar bolnavilor și copiilor le este îngăduit să mănânce de fruct. Prin unele locuri nu se mănâncă nici cu untdelemn. Iar dezlegare de pește nu-i decât o singură zi.

Prin unele părți din Bucovina, se crede că dacă plouă mult în acet post, se întâmplă pentru că la sfârșitul cășlegilor de carne a nins mult. Acest lucru este bine să fie știut, pentru că atunci sunt în toi muncile câmpului și se știe că ploile din această perioadă le-ar fi dăunătoare. Sântă-Mărie mare este așteptată aproape cu aceeași bucurie ca și Paștele sau Crăciunul. Dimineța, femeile merg la biserică și împart struguri la săraci, de sufletul morților se mai dau și prune coapte. Tot prin Bucovina și prin sudul Moldovei, gospodinele aduc la biserică și faguri de miere. Cu această ocazie se merge și pe la morminte ca să se tămâieze morții. În dimineța sâmbetei de dinaintea Sântei-Măriei cât și a doua zi după Sântă-Mărie se fac praznice pentru răposați, mai cu seamă dacă au avut o moarte năpraznică (înecați, arși, mâncați de lupi etc). Prin sate tinerii întind hore, iar bătrânii și copiii bat nucii pe la vii, câmpuri sau grădini. Femeile care au nume de botez Maria sau Măria și bărbații ce se numesc Marin sau Mărin își sărbătoresc ziua numelui. Unele femei însă se feresc să-și sărbătorească ziua de o adormire, fie ea și a Maicii Domnului, ele și-o serbează de Sântă-Marie mică (8 septembrie).

În această zi se povestesc Minunile Maicei Preciste: cum a binecuvântat broasca, atunci când aceasta a mângâiat-o; cum a binecuvântat racul să poată merge d-a-ndăratelea (pentru că așa mersese când furase cuiul ce-i fusese bătut Mântuitorului în inimă) și să-i fie clește apărător piciorul cu care apucase cuiul; iar carnea lui să se poată mânca în orice zi, chiar și în post.

Prin Muscel, deoarece acum încep să dea strugurii-n pârg, în această zi se tocmesc pândarii.

DATINI ȘI SUPERSTIȚII ÎN LUNA AUGUST

Din struguri este bine să se mănânce pentru prima dată în această zi. Depe strugurii din această zi se pomenește și în descântece: „...Iar X să rămâie curat,/ Luminat,/ Ca steaua din cer,/ Ca roua din câmp,/ Ca struguri-n vie/ În ziua de Sântă-Mărie”.

Un cântec muscelean ne spune că tot acum coboară și turmele de la munte: „La Sfântă-Mărie mare/Tulesc oile devale/ Și se duc și nu mai vin/Pân’ la Sfântul Constantin;/... ”.

O variantă doljană sună așa: „Drăguță Sântă -Mărie,/ Nu lăsa toamna să vie,/ Că-mi ia baci-n meliție,/ Rămân stânile pustie,/ Târlița fără oițe,/ Scaunel fără băciță,/ Care face brânza dulce,/... ”.

Despre sărbătoarea din 29 august, Tăierea capului Sf. Ioan, Elena Niculiță-Voronca, în Datinile și credințele poporului român, ne spune că în ziua aceasta se mănâncă de post. Nu se mănâncă nimic ce are cap: măr, usturoi și altele și întocmai precum de Ziua Crucii (14 septembrie) nu se mănâncă nimic ce are cruce: nucă, pepene etc.

BEATRICE KISELEFF

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*